Wiadomości Entomologiczne	**38** (2) 87–90	Poznań 2019

Ozognathus cornutus (LECONTE, 1859) (Coleoptera: Ptinidae) – nowy gatunek w faunie Izraela

Ozognathus cornutus (LECONTE, 1859) (Coleoptera: Ptinidae) – a new species in the fauna of Israel

Marek MIŁKOWSKI

ul. Królowej Jadwigi 19 m. 21, 26-600 Radom; e-mail: milkowski63@wp.pl

ABSTRACT: *Ozognathus cornutus* (LECONTE, 1859) has been recorded for the first time for the Israeli fauna. It is the first such a finding within the continent of Asia. Notes on its biology and expansion across Europe are provided.

KEY WORDS: Coleoptera, Ptinidae, new species, Asia, Israel.

Wstęp

W 1861 r. został utworzony rodzaj *Ozognathus* LECONTE, do którego włączono opisany w 1859 r. *Anobium cornutum* (LECONTE, 1861). Gatunek jest jednym z dwunastu taksonów należących do tego rodzaju, jednocześnie znanych z regionów nearktycznych i neotropikalnych (ZAHRADNÍK 2013). Po raz pierwszy z Palearktyki *O. cornutus* podany został przez ZAHRADNÍKA i MIFSUDA (2005). Autorzy podają ten gatunek z krajów basenu Morza Śródziemnego: Malty i Tunezji oraz z Madery (Portugalia). Chrząszcz znaleziony został również na kilku stanowiskach w Hiszpanii (BERCEDO i in. 2005). Późniejsze informacje pochodzą z Niemiec (ogród botaniczny w Tübingen) oraz z Francji, ale w tych przypadkach były to osobniki nie znalezione w warunkach naturalnych (ALLEMAND i in. 2008). W ostatnich latach *O. cornutus* stwierdzono na dwóch stanowiskach we Włoszech (CUSIMANO i in. 2014) oraz na jednym w Wielkiej Brytanii (STENHOUSE 2017) – w tym ostatnim przypadku został znaleziony we wnętrzu mieszkania.

O. cornutus to niewielki chrząszcz osiągający długość 1,5–2,8 mm. Wierzchnia część ciała jest czarnobrązowa do czarnej i pokryta krótkim, gęstym, brązowym owłosieniem. Charakteryzuje się wyraźnym dymorfizmem płciowym. Samce posiadają 2 wyrostki o zmiennym kształcie i rozmiarze, wyrastające z żuchwy (ZAHRADNÍK i MIFSUDA op. cit.).

Materiał

– Zachodni Brzeg, Betlejem, Martyer Jayel Al-Arja Street (31.71012,35.19647), 23 III 2019, 1♀ (Ryc. 1), 28 III 2019, 1♂, z gałęzi figowca pospolitego *Ficus carica* L., zebranej do hodowli 29 I 2019, leg. et cult. M. MIŁKOWSKI.

Ryc. 1. *Ozognathus cornutus* (LECONTE) – samica, widok z góry.

Fig. 1. *Ozognathus cornutus* (LECONTE) – female, dorsal view.

Figowiec w formie niewielkiego, częściowo obumarłego drzewa rósł pośród kilku innych, głównie oliwników *Olea europaea* L. w obszarze zurbanizowanym. Martwe gałęzie z których wyhodowano *O. cornutus* miały średnicę ok. 15 mm i nosiły ślady żerowania larw chrząszczy z rodziny kózkowatych Cerambycidae. Gatunkami towarzyszącymi w hodowli były: *Trichoferus fasciculatus* (FALDERMAN, 1837) oraz *Hypoborus ficus* ERICHSON, 1836 (Curculionidae).

– Jerozolima, Stare Miasto, Lion's Gate Street (31.78111,35.23645), 20 IV 2019, 2♂ (Ryc. 2), 6 V 2019, 1♂, z gałązki jesionu syryjskiego *Fraxinus angustifolia* subsp. *syriaca* (BOISS.) YALT., zebranej do hodowli 2 II 2019, leg. et cult. M. MIŁKOWSKI.

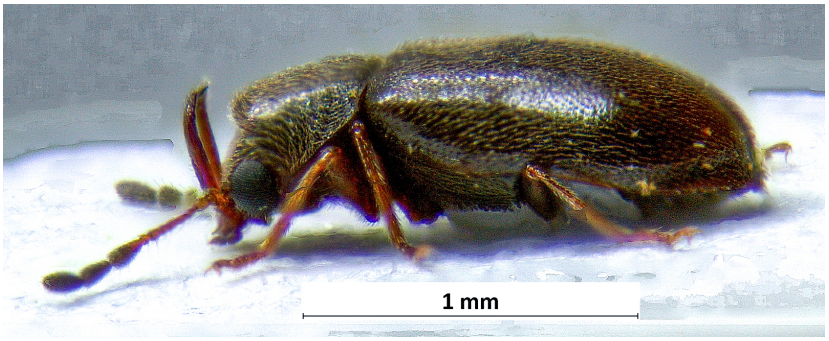

Ryc. 2. *Ozognathus cornutus* (LECONTE) – samiec, widok z boku.

Fig. 2. *Ozognathus cornutus* (LECONTE) – male, lateral view.

Jesion syryjski rósł na zadrzewionym skwerze – niewielkim arboretum, otoczonym zwartą zabudową sakralną. Gałązka odłamana została z dolnej części korony drzewa. Była częściowo spróchniała i miała średnicę ok. 15 mm oraz długość 17 cm. Posiadała wyraźnie zaznaczone w drewnie chodniki larwalne chrząszcza z rodziny Cerambycidae. Wyhodowano gatunek towarzyszący – *T. fasciculatus* (FALD.).

Podsumowanie

Chrząszcz jest gatunkiem o niedostatecznie poznanej biologii. Znajdowano go w różnorodnych mikrobiotopach, np. w suszonych owocach i roślinach zielnych, jak również w korze i drewnie różnych gatunków drzew liściastych i iglastych. Notowany był także w zgrubieniach tkanki roślin powstałych w wyniku żerowania gąsienic motyli z rodziny Gelechiidae, jak również w galasach utworzonych przez larwy błonkówek z rodziny Cynipidae (BERCEDO i in. op. cit.). Wskazane przypadki zasiedlania żerowisk powodowanych przez larwy błonkówek i motyli mogą nie być odosobnionymi. Obecność chodników larwalnych Cerambycidae, częściowo wypełnionych drobnymi wiórkami i ekskrementami może stanowić odpowiednie mikrosiedlisko, dogodne do zasiedlenia przez *O. cornutus*.

Wykazanie *O. cornutus* z terenu Izraela jest jednocześnie pierwszym stwierdzeniem na kontynencie azjatyckim. W najbliższych latach *O. cornutus* prawdopodobnie rozprzestrzeni się w pozostałych krajach basenu Morza Śródziemnego. Wydaje się, że z przyczyn klimatycznych gatunek ten nie jest w stanie utrzymywać się w warunkach naturalnych na obszarze Europy Środkowej, a tym bardziej w Europie Północnej, jednakże będzie coraz częściej notowany w produktach roślinnych, zwłaszcza suszonych owocach, importowanych do tych regionów.

Podziękowania

Serdecznie dziękuję prof. dr. hab. Jerzemu BOROWSKIEMU za wskazówki pomocne w napisaniu pracy. Dr. inż. Grzegorzowi TARWACKIEMU dziękuję za wykonanie zdjęć, a dr. hab. Tomaszowi MOKRZYCKIEMU za oznaczenie gatunku towarzyszącego z rodziny Curculionidae.

SUMMARY

Ozognathus cornutus (LECONTE, 1859) is known from the Nearctic and Neotropic regions and it has also been reported from the Palearctic in recent years. Its expansion within the Mediterranean basin is being observed. The species has been recorded from the territory of Israel for the first time. This is also the first record from the continent of Asia, where the species was reared from the common fig *Ficus carica* L. and the narrow-leafed ash *Fraxinus angustifolia* subsp. *syriaca* (BOISS.) YALT. The knowledge on the biology of *O. cornutus* is still insufficient. The species has been found in a variety of nutrient products (dried fruits), broad-leaved and coniferous woods, and galls made by some insect species. It is probable that at its microhabitat the species also uses larval galleries of Cerambycidae that are filled with frass and excrements. It is estimated that *O. cornutus* will be recorded in imported products of plant origin in the countries of Northern and Central Europe.

PIŚMIENNICTWO

ALLEMAND R., DE LACLOS E., BÜCHE B., PONEL P. 2008: Anobiidae nouveaux ou méconnus dela faune de France (3e note) (Coleoptera). Bulletin de la Société Entomologique de France **113** (3): 397-402.

BERCEDO P., ARNÁIZ L., COELLO P., BAENA M. 2005: *Ozognathus cornutus* (LECONTE, 1859), Nuevo Anobidó Para La Fauna Ibérica (Coleoptera: Anobiidae). Boletín Sociedad Entomológica Aragonesa n1 **37**: 213-214.

CUSIMANO C., CERASA G., LO VERDE G., MASSA B. 2014: *Ozognathus cornutus* (LECONTE, 1859) (Coleoptera Anobiidae) in Italia. Naturalista sicil., S. IV, XXXVIII (1), pp. 131-132.

LE CONTE J.L. 1861: Classification of the Coleoptera of North America. Part I. Washington: Smithsonian Institute, 214 pp.

STENHOUSE D.A. 2017: *Ozognathus cornutus* (LECONTE, 1859) (Ptinidae) in Britain. Bolton Library and Museum Services, Le Mans Crescent. The Coleopterist **26** (2): 94-96.

ZAHRADNÍK P. 2013: Beetles of the family Ptinidae of Central Europe. Zoological keys, Vol 2. Prague: Academia.

ZAHRADNÍK P., MIFSUDA D. 2005: *Ozognathus cornutus* (LECONTE) – new record for the Palaearctic Region (Coleoptera: Anobiidae). Studies and reports of District Museum Prague-East Taxonomical, Series **1** (1-2): 141-143.